

Режим доступа: <http://rg.ru/2010/07/30/gosusl-dok.html>. – Загл. с экрана; Федеральный закон Российской Федерации от 27 июля 2010 г. № 227-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в связи с принятием Федерального закона “Об организации предоставления государственных и муниципальных услуг”» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rg.ru/2010/08/02/uslugi-dok.html>. – Загл. с экрана; Федеральный закон Российской Федерации от 6 апреля 2011 г. № 63-ФЗ «Об электронной подписи» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rg.ru/2011/04/08/podpis-dok.html>. – Загл. с экрана.

Анна Алексеевко

ПУБЛІКАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОБРАЗІВ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ

Архіви є потужними інформаційними системами, що акумулюють значні масиви документів і організують їхнє використання. Розвиток загальнодоступної інформаційної інфраструктури нині відбувається, зокрема, шляхом створення в електронній формі архівних фондів, а також розміщення їх у світовій цифровій мережі. Це актуалізує комплекс проблем щодо публікації електронних образів архівних документів, пов'язаних із підготовкою електронних документальних видань, розміщенням он-лайнних виставок, створенням повнотекстових баз даних на Інтернет-порталах.

Спробуємо визначити основні принципи, на яких архівні установи мають публікувати образи електронних документів у мережі Інтернет, зокрема для підготовки он-лайнних виставок.

У структурі архівних веб-сайтів для публікації електронних образів документів «передбачено обов'язкову рубрику Документальні виставки on-line». У пропозиціях Держкомархіву України від 22.02.2011 р. № 501/0.6 «Щодо покращення інформаційного наповнення веб-сайтів державних архівів» перелічено основні інформаційні блоки, за якими має відбуватися її наповнення.

ЦДНТА України публікує в Інтернет-мережі електронні образи документів зі своїх фондів із 2009 р. – від часу появи власного офіційного веб-сайту (адреса веб-сайту: www.archive.gov.ua). Вони розміщуються на правому полі у спеціальному розділі за датою створення.

Серед он-лайнних виставок ЦДНТА України переважають виставки документів із фондів особового походження, присвячені ювілеям

фондоутворювачів – видатних архітекторів, науковців, інженерів. За архівною проектною документацією розроблено виставки, що ілюструють розвиток в Україні важливих галузей: будівництво, енергетика, транспорт та ін.

Теоретичне осмислення процесу створення он-лайнної документальної виставки та порівняння її з традиційною виставковою експозицією, свідчить, що вона поєднує у собі елементи архівної виставки і технотронної публікації. При підготовці цих виставок необхідно враховувати їх особливості, обумовлені способом оприлюднення інформації документів – публікація їх електронних образів у мережі Інтернет.

Серед переваг он-лайнних документальних виставок основними є: охоплення широкого кола користувачів; можливість віддаленого доступу до інформації документів (необмеженість просторових кордонів); незалежність експонування електронних образів документів від часу роботи архівної установи; відсутність необхідності використовувати оригінали документів; можливість представлення кольорового факсимільного зображення їх; змога акцентування уваги на окремому його фрагменті; можливість для поєднання одночасного експонування різних видів документів (писемних та аудіовізуальних); представлення значних за розмірами форматів документів (притаманно для креслеників науково-технічної документації); відсутність потреби у спеціальному виставковому обладнанні; низька собівартість підготовки та організації експонування копій документів.

Електронне експонування за допомогою веб-ресурсів є перспективним щодо публікації науково-технічної документації – профільної для ЦДНТА України. Так, воно нівелює низку проблем, пов'язаних із значними габаритами креслеників при натурному експонуванні графічної документації, зокрема потреб у придбанні спеціального виставкового обладнання.

Суттєвими недоліками, що ускладнюють підготовку та експонування он-лайнних документальних виставок є: проблема захисту електронних копій архівних документів від несанкціонованого копіювання; труднощі здійснення контролю за використанням електронних копій архівних документів; необхідність регулярного оновлення конфігурації веб-сайту через швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій; відсутність екскурсійного супроводу або додаткового пояснення (при необхідності) від фахівця-архівіста; неможливість швидкого пошуку зображення документа без створення додаткового довідково-пошукового апарату.

Через необмеженість просторово-часової демонстрації образів документів в Інтернет-середовищі потрібно виважено підходити до відбору документів для експонування. Наприклад, вибір науково-технічної документації обумовлений такими моментами: не допустити перевантаження віртуального інфомасиву незрозумілими для неспеціаліста вузькопрофільними відомостями; необхідність надати експозиції цілісно-систематичного характеру; слід показати науково-технічні розробки з більшою питомою вагою в контексті розвитку галузі. При правильному підборі документів позитивну функцію для візуального сприйняття експозиції відіграє така властивість НТД як наочність. До виставки включається НТД, що містить цінну інформацію, спроможну відтворити матеріальні образи (фотодокументи, карти, архітектурні та ескізні малюнки, кресленики тощо).

При підготовці і доборі документів для публікації у мережі Інтернет слід керуватися такими принципами:

- принцип доцільності полягає у проведенні експертизи цінності щодо необхідності розміщення кожного документа у світовій інформаційній системі з метою запобігти перенасиченості (перевантаженню) інформацією Інтернет-простору;

- принцип достатності полягає у врахуванні усього спектру документів для повноти розкриття теми, а також недопущенні зайвої деталізації при відборі документної інформації;

- принцип законності полягає у дотриманні вимог законодавства про Національний архівний фонд, захист конфіденційної інформації, про інтелектуальну власність і авторське право;

- принцип достовірності полягає у забороні модифікації інформації при редагуванні електронного образу документа, точності і документальній обґрунтованості подання відомостей інформаційного супроводу;

- принцип уніфікації полягає у виробленні єдиних внутрішньогалузевих методів описування, представлення і передавання інформації у мережі Інтернет;

- принцип ідентифікації полягає у створенні повноцінного інформаційного супроводу до кожного документа, призначеного посилити його комунікативну роль, зробити його максимально доступним, зрозумілим для користувача (при цьому заголовок документа є його важливою ідентифікуючою ознакою, що персоніфікує передусім його зміст, вид, дату, місце складення, автора та адресність; а посилання на стратиграфію документа – назву архіву, назву і номер фонду, назву і но-

мер справи, сторінку справи – підтверджує його наявність як фізичної реалії, воно запрошує до перевірки достовірності, автентичності його надання користувачеві через документальну публікацію).

Цей перелік їх не є вичерпним, але його можна вважати базовим для врахування при підготовці он-лайнних виставок.